

ЗА ПІДСУМКАМИ РОКУ

Інтерв'ю президента Національної академії наук України академіка НАН України Бориса Євгеновича Патона

— *Борисе Євгеновичу, якими особливими подіями вирізнявся 2013 рік, чим найбільше запам'ятався?*

— Минулий рік для Академії був позначений чудовим ювілеєм — 95-річчям від часу її заснування. З відзначенням цієї дати була пов'язана низка урочистих заходів — численні наукові конференції, симпозиуми, семінари, читання, урочисті засідання, підготовлено й видано ювілейні видання. Наймасштабнішим заходом стала ювілейна виставка наукових досягнень наших установ. Шукаючи цікавий формат, ми вирішили умовно поділити виставку на дві частини. Відібрали і представили важливі розробки минулих років, які вже впроваджено у виробництво, а також велику кількість розробок, готових до впровадження. У такий спосіб ми намагалися максимально продемонструвати результати роботи наших учених.

Однак і крім ювілею Академії рік був насичений великою кількістю важливих, як би сказав, пам'ятних подій. Так, у березні ми відзначали 150-річчя з дня народження видатного вченого зі світовим ім'ям і першого президента нашої Академії Володимира Івановича Вернадського. Також минулого року виповнилося 90 років з дня народження академіка В.М. Глушкова. Саме Віктора Михайловича по праву вважають родоначальником вітчизняних інформаційних технологій, одним із засновників кібернетики. Наприкінці року Національна академія наук взяла активну участь у підготовці та проведенні ювілейних заходів з нагоди 100-річчя з дня народження Миколи Михайловича Амосова. Як відомо, цю подію було внесено до Календаря пам'ятних дат ЮНЕСКО, а Верховна Рада України оголосила 2013 рік роком Миколи Амосова в галузі медицини.

Протягом року відбулося й чимало інших заходів міжнародного значення. У вересні виповнилося 20 років з часу заснування Міжнародної асоціації академії наук. Нагадаю, що МААН — це неурядова організація, яка об'єднує національні

академії наук, а також ряд провідних наукових центрів країн СНД, В'єтнаму, Грузії. З цієї нагоди на початку грудня в Києві відбулося засідання Ради МААН. У ньому взяли участь делегації Азербайджану, Білорусі, Вірменії, Грузії, Казахстану, Молдови, Росії, Таджикистану. Ми обговорили окремі найвагоміші результати діяльності Асоціації та визначили напрями її роботи на найближчу перспективу. Зокрема, в центрі уваги МААН і надалі залишатиметься розвиток співпраці національних академій наук країн СНД, а також формування і реалізація міжнародних програм наукових досліджень.

Не можу не згадати про ще одну вагому для Академії і держави в цілому подію. Я маю на увазі набуття Україною статусу асоційованого члена Європейської організації ядерних досліджень (ЦЕРН), яка є провідним міждержавним науковим центром з фізики високих енергій та елементарних частинок. Слід зазначити, що підписанню Угоди передувала багаторічна плідна співпраця установ НАН України з ЦЕРН. Науковці Академії були задіяні і продовжують брати участь у розробленні наукових програм та модернізації обладнання Великого адронного колайдера, а також у здійсненні експериментів на ньому. Підписання Угоди є визнанням наукових досягнень та розробок України міжнародною науковою спільнотою. Крім того, статус асоційованого члена дозволить науково-дослідним установам та підприємствам України брати участь у тендерах ЦЕРН, отримувати замовлення на виготовлення високотехнологічного обладнання, тобто сприятиме розвитку інноваційної сфери нашої країни.

— А наскільки минулий рік був багатий на нові результати наукових досліджень?

— Безумовно, вчені Академії, незважаючи на всі труднощі у вітчизняній науковій сфері, працювали і продовжують працювати, отримувати вагомі результати фундаментальних і прикладних досліджень. Вони стосуються широкого спектра галузей наукових знань і практичних застосувань у господарстві країни.

Повною мірою досягнення будуть представлені навесні на звітній сесії Загальних зборів НАН України. Тому коротко скажу про окремі з них.

Почну з деяких важливих аспектів фундаментальних досліджень. Якщо говорити про фізику, то сьогодні найпопулярнішими напрямами є наноелектроніка та спінтроніка. До першого з них можна віднести широкі дослідження різноманітних властивостей графену. Нашим фізикам належить, зокрема, такий цікавий результат: якщо покрити графеном певні матеріали, то виникає принципово новий тип поверхневих хвиль, які розповсюджуються у цих матеріалах та існування яких неможливе за відсутності графену. Працюючи в такому новітньому напрямі, як спінтроніка, українські фахівці довели, що при використанні надпровідників магнітна поляризованість струму може досягати рекордних значень. Великий внесок зробили наші фізики-експериментатори у встановлення механізму високотемпературної надпровідності, який принципово відрізняється від стандартного. У грудневому випуску одного з найпрестижніших світових журналів Science з'явилось повідомлення фізиків НАН України щодо анізотропного характеру броунівського руху частинок у рідких кристалах, що відкриває перспективи керування цим процесом у живих клітинах.

Останніми роками науковці з усього світу велику увагу приділяють дослідженням, спрямованим на сферу охорони здоров'я і медицини. Установи Академії також плідно працюють у цьому напрямі. Так, ученими-хіміками синтезовано нові гетеро- та макроциклічні сполуки, які є перспективними для розроблення на їх основі антидіабетичних препаратів. Тривають дослідження зі створення знеболювальних препаратів природного походження без застосування синтезованих хімічних сполук. Це необхідно для розвитку сучасної фармакології. Також отримано серію нових результатів, важливих для подальшого вивчення процесів старіння. Звісно, це не весь перелік.

Загалом скажу, що саме фундаментальні дослідження лежать в основі якісно нового

цивілізаційного поступу. Водночас вони тісно пов'язані з прикладними. Отримані наукові результати повинні знаходити практичне застосування. Сьогодні, в умовах несприятливого інвестиційного клімату в Україні та неналежного державного фінансування науки, це досить складно. Попри всі труднощі, Академія продовжує наполегливо працювати. Ми постійно налагоджуємо зв'язки з вітчизняними виробничими структурами, щоб завершені розробки отримували своє подальше впровадження. Зокрема, минулого року наші вчені вдосконалили базовий комплекс перспективних інформаційних технологій, призначений для масової діагностики, профілактики та лікування низки найбільш поширених тяжких захворювань серцево-судинної системи, інсульту, цукрового діабету тощо. На його основі налагоджено промислове виробництво приладів, які успішно застосовують у ряді медичних установ України.

Ще однією важливою розробкою в галузі медицини стало створення нового покоління конструкційних деталей для остеосинтезу, тобто з'єднання зламаних кісток. Створено накісні пластини та елементи кріплення до них, у тому числі з протитуберкульозною дією. Виріб уже пройшов клінічні випробування та отримав державну реєстрацію.

Я вже неодноразово розповідав про винайдену в Академії технологію зварювання живих тканин. Нині тривають роботи з її вдосконалення та розширення сфери застосування в хірургії. Вже отримано унікальні результати використання цієї технології у загальній, торакальній та дитячій хірургії, нейрохірургії, онкології, урології, гінекології, офтальмології, лікуванні травм внутрішніх органів. У перспективі планується зварювання нервів, сухожилків, твердої мозкової оболонки і навіть кісток.

Далі. Велике значення для здоров'я людини має якість води, яку вона вживає. Саме тому увага наших науковців до цього питання є особливо пильною. І тут є нові результати. Зокрема, вперше з водопровідної води та діючих промислових фільтрів її очищення вдалося

виділити невідомі раніше мутагенні форми мікроорганізмів, стійкі до хлору і температури під час знезараження води та дезінфекції устаткування. Це відкриття може спричинити докорінний перегляд технології підготовки питної води в усьому світі. Крім того, вперше у світі наші вчені розробили та виготовили керамічні мембрани на основі природних глинистих мінералів для очищення стічних вод та одержання генетично безпечної питної води. Вже вироблена дослідно-промислова партія таких нових мембранних фільтрів.

Це лише кілька прикладів. Загалом же науковий пошук у сфері охорони здоров'я є одним із пріоритетів у роботі вчених Академії, тому подібних розробок дуже багато.

— Борисе Євгеновичу, а що стосується інших напрямів досліджень. Наприклад, у світі значну увагу приділяють розвитку енергоощадних технологій. Які здобутки має Академія в цій сфері?

— Проблема енергоефективності та енергоощадності справді є однією з головних для нашої держави. За завданням Президента України В.Ф. Януковича Уряд зараз розробляє комплексну програму ефективного споживання енергії. Її складовою є державна програма розробки та впровадження енергозберігаючих світлодіодних джерел світла та освітлювальних систем на їх основі. Наукове забезпечення програми здійснюють установи нашої Академії.

Щодо показників енергоефективності — розрахунки вражають. Заміна 5 млн ламп розжарювання потужністю 100 Вт кожна на світлодіодні лампи потужністю 5 Вт у разі 10-годинної роботи за добу дає економію електроенергії 3,2 млрд кВт·год на рік. Якщо поррахувати економію грошей, то це понад 1 млрд грн на рік за ціни електроенергії 40 коп./кВт·год. Великою перевагою є також відсутність ртуті у складі світлодіодів. Пілотні проекти з впровадження енергозберігаючих світлодіодних джерел світла для освітлення вулиць зараз реалізують у Києві, Харкові, Донецьку, Сімферополі, Житомирі.

Крім цього, минулого року Кабінет Міністрів затвердив програму модернізації систем теплопостачання України. Цю програму розробив Інститут технічної теплофізики НАН України. Вона передбачає скорочення використання газу в комунальній енергетиці майже вдвічі. За рахунок чого? Насамперед завдяки заміні старого обладнання на більш енергоефективне. Наприклад, у цьому ж інституті розроблено котли для комунальної енергетики з коефіцієнтом корисної дії до 98%. А у застарілих котлах ККД становить лише 40–50%. У Харкові вже вдалося налагодити виробництво таких котлів, що дозволить комплексно перенастроїти вітчизняну комунальну енергетику.

Значна увага приділяється й альтернативним джерелам енергії. Наведу лише один приклад. Влітку минулого року на міському сміттєзвалищі м. Борисполя було введено в експлуатацію комплексну систему збору біогазу для виробництва електроенергії. Проект було розроблено і реалізовано фахівцями Інституту газу НАН України. За період експлуатації вироблено близько 5 млн кВт·год електричної енергії. При цьому більш ніж на 16 тис. т зменшено викиди вуглекислого газу у довкілля, а економія природного газу становила близько 1,5 млн м³. Це вже друга електростанція на Кіровоградщині, що працює на біогазі.

Це коротко стосовно сфери енергетики. Проте вчені Академії мають важливі і цікаві застосування своїх наукових результатів у багатьох інших галузях — ракетно-космічній, авіаційній, вугільній промисловості, сільському господарстві, у сфері екології і охорони навколишнього середовища і т. ін.

Наприклад, вирішення низки екологічних проблем потребує вдосконалення технологій утилізації техногенних родовищ України. Для цього наші вчені розробили нові технологічні рішення для збагачення окремих видів залізних руд і зараз вони апробуються на деяких підприємствах України.

Назву ще кілька важливих впроваджень. Метод локального прогнозу викидів вугілля, породи та газу вже впроваджено на шахтах ім. К.А. Румянцева та ім. М.І. Калініна

ДП «Артемвугілля». За його допомогою здійснено оцінку викидонебезпечності для більш як десяти підготовчих виробок. Це не тільки забезпечило прискорення темпів проходки підготовчих гірничих виробок, а й дозволило підвищити безпеку праці під час ведення гірничих робіт, зменшити витрати на здійснення поточного прогнозу.

Вагомим є й внесок учених Академії у забезпечення продовольчої безпеки нашої держави. Як відомо, цього року в Україні було зібрано рекордний урожай зернових культур — понад 60 млн т збіжжя. І варто зазначити, що далеко не останню роль у цьому досягненні відіграли науковці Інституту фізіології рослин і генетики НАН України, які щороку створюють нові високопродуктивні сорти пшениці та гібриди кукурудзи. У поточному році сортами селекції цього інституту було засіяно майже 1,8 млн га, або практично п'ята частина посівних площ України, виділених під зернові культури.

— Як відомо, чільне місце в діяльності Академії займають також дослідження у соціально-політичному, соціально-економічному й культурологічному напрямках...

— Це дійсно так. І, до речі, саме за науковими результатами в цих напрямках готується досить велика кількість аналітичних і прогнозних матеріалів Академії для органів державної влади.

Що стосується минулого року, вченими Академії підготовлено проект Національної доповіді «Держава і суспільство в Україні: історія та сучасність», присвяченої налагодженню ефективних механізмів взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства. Також розроблено інструментарій для аналізу впливу факторів ризику на стан державних фінансів України та практичні рекомендації щодо мінімізації таких ризиків. Особливої уваги сьогодні потребує розвиток соціальної політики. Для цього підготовлено пропозиції щодо подолання бідності й ефективного використання потенціалу продуктивних сил працездатного населення України. Значний практичний потенціал мають також

рекомендації наших учених щодо визначення перспектив розширення торгівлі продукцією аграрного сектору, хімічної, металургійної галузей у рамках зони вільної торгівлі з ЄС.

Окремо хочу відзначити активну участь провідних учених Академії в роботі Конституційної Асамблеї України. Вони здійснюють науково-консультативне забезпечення її діяльності. А Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського надає науково-інформаційний супровід.

Досягнуто значних успіхів і в реалізації масштабних дослідницьких і видавничих проєктів. Розпочато роботу зі створення багатомовної «Великої української енциклопедії». У минулому році завершено видання «Історії української культури» у 5 томах, «Історії українського мистецтва» та «Історії декоративного мистецтва України» (обидві — у 5 томах), «Російсько-українського словника» у 4 томах. Вийшли у світ 10-й том «Енциклопедії історії України» та 13-й том «Енциклопедії сучасної України». Ще одну важливу працю видано Інститутом соціології НАН України. Це соціологічний моніторинг «Українське суспільство.1992–2013. Стан і динаміка змін», який підбиває підсумки розвитку нашого суспільства фактично за всі роки незалежності.

— Борисе Євгеновичу, розповідаючи про взаємозв'язок фундаментальних і прикладних досліджень, Ви торкнулися наявних проблем розвитку вітчизняної науки. Які з них, на Ваш погляд, потребують першочергового вирішення?

— Сьогодні ефективний розвиток науки в Україні гальмується цілим комплексом проблем. Стан, у якому опинилася вітчизняна наука, без перебільшення є незадовільним. Навіть, як б сказав, критичним. Якщо бюджетне фінансування науки стає нижчим за 0,3% ВВП, це призводить до неабияких руйнівних наслідків. А у нашій державі така тенденція зберігається вже багато років. Та найгірше, що за роки незалежності так і не вдалося створити сприятливий інноваційний клімат, коли підприємства зацікавлені в налагодженні тісних зв'язків з

науковими установами і впровадженні нових технологій. Усім відомо, що інновації не дають миттєвої фінансової віддачі. Тут потрібні роки. Ось чому так важливо запровадити на державному рівні пряме стимулювання інноваційної діяльності. Сьогодні його немає. Звичайно, є потужні підприємства, які розуміють, що без новітніх науково-технічних розробок вони втратять конкурентоспроможність на ринку. З Академією тісно співпрацюють Державне підприємство «Антонов», ДП «Конструкторське бюро «Південне» ім. М.К. Янгеля, енергетична компанія України ДТЕК та деякі інші. Але якщо брати загальну тенденцію в масштабах усієї країни, як би це гірко не звучало, попит на інновації відсутній.

Українські вчені поки що мають потужний потенціал. Навіть в умовах обмеженого фінансування їм вдається отримувати вагомий результат. І є що запропонувати виробничій сфері та інвесторам. Але багато розробок залишаються на рівні дослідних зразків. Уявімо, яких результатів могла б досягти українська наука за належного державного фінансування (хоча б на визначеному законодавством рівні 1,7% ВВП) і в умовах сприятливого інноваційного клімату. І якого сильного поштовху це надало б вітчизняній економіці.

Далі. Інноваційній діяльності установ Академії та, відповідно, збільшенню позабюджетних надходжень до них значною мірою перешкоджають деякі недоліки бюджетного та податкового законодавства. Поясню. Податковим кодексом України наукові організації НАН України, що фінансуються з держбюджету, визначено як неприбуткові установи. При цьому ігнорується той факт, що багато в чому бюджет інститутів поповнюється завдяки виконанню договорів і контрактів. Доходи наукових організацій від госпдоговірної тематики зараховуються до державного бюджету в так званий спеціальний фонд, який не є захищеною статтею бюджету з усіма відповідними наслідками — казначейство може не пропускати до оплати рахунки або оплачувати їх несвоєчасно. Порушення умов виконання контрактів, у тому числі з іноземними замовниками, підри-

ває довіру до наших інститутів, не сприяє підвищенню престижу української науки і країни в цілому.

Крім того, з огляду на статус бюджетних і неприбуткових організацій, наукові установи Академії позбавлені права запозичення в будь-якій формі кредитів і не можуть мати власних обігових коштів, які зазвичай формуються за рахунок прибутку від здійснення господарської діяльності. Тому виконання договорів і контрактів неможливе без 100% передоплати. Однак більшість замовників згодні укласти договори лише на умовах оплати за актом виконання робіт без будь-якого авансування.

Враховуючи це, існує необхідність на законодавчому рівні спростити для бюджетних наукових установ та організацій НАН України процедуру розпорядження коштами спеціального фонду бюджету за принципом фінансової самостійності. Важливо також надати бюджетним науковим установам право відкривати рахунки у банках України для обслуговування власних надходжень.

Як бачимо, проблеми є, але спільними зусиллями наукової сфери, органів влади і комерційних структур потрібно робити все можливе, щоб їх вирішити.

— Недостатнє фінансування науки, безумовно, впливає на престижність праці вченого. Що робиться для залучення молоді до науки?

— Поповнення наукової сфери талановитою молоддю — ще одне важливе питання, яке постійно перебуває в центрі уваги Академії. Адже тільки за наявності достатньої кількості молодих кадрів може йти мова про майбутнє вітчизняної науки.

Хочу сказати, що за участі Національної академії наук України в нашій державі створено систему цільової фінансової підтримки молодих науковців. Маю на увазі гранти, премії, стипендії. Приємно, що з січня 2013 року було збільшено розміри стипендій Президента України для молодих учених.

Зі свого боку Академія всіляко підтримує участь молодих учених у різноманітних кон-

курсах, що проводяться центральними органами державної влади. Так, у 2013 році молоді науковці НАН України здобули 15 премій Президента України, 4 премії Кабінету Міністрів України, 18 грантів Президента України. Також молоді вчені Академії взяли активну участь у конкурсах на здобуття премій Верховної Ради України, підсумки яких ще не підбито.

Наведу деякі приклади підтримки молодих науковців, що реалізуються у НАН України. Один з них — видавничий проект «Наукова книга. Молоді вчені». Його сенс полягає в тому, що молоді науковці виборюють право опублікувати монографію у провідному науковому видавництві країни — «Науковій думці» у межах виконання державного замовлення Академії на випуск видавничої продукції. Цього року для видання за цим проектом було відібрано п'ять робіт. Також серед заходів, які вживає НАН України, — присудження щорічних премій Академії кращим молодим ученим, заслуховування їхніх повідомлень на засіданнях Президії НАН України з передбаченням подальшого фінансування видання їхніх праць.

Разом з тим, головними проблемами наукової молоді, які потребують кардинального вирішення, залишаються забезпечення житлом, придбання новітнього наукового обладнання, підвищення оплати праці. Звичайно, тут усе залежить тільки від активного сприяння з боку держави.

— Які кроки здійснює Академія для подальшої інтеграції у світовий науковий простір? Розкажіть, будь ласка, про найбільш цікаві міжнародні проекти, які виконувалися у 2013 році.

— Питання сформульовано правильно. Йдеться, дійсно, саме про подальшу інтеграцію. За роки незалежної України Академія представляє нашу державу в більш як 40 впливових міжнародних наукових організаціях. Серед них — Міжнародна рада з питань науки (ICSU), Міжнародна асоціація академій наук (МАН), Міжнародний комітет з космічних досліджень (COSPAR), Міжнародний союз академій гуманітарних та соціальних наук

(UAI), Всеєвропейська федерація академій наук (ALLEA) та багато інших. Але з часом виникають нові інтернаціональні об'єднання, мережі, центри, в яких українські вчені за своїми можливостями, напрацюваннями, рівнем досліджень просто мають бути присутні.

Так, за останні роки значно зросла роль електронних мереж обміну інформацією. Академія має значні напрацювання в цій галузі, тому може й повинна посісти своє місце в таких мережах. Нещодавно НАН України від імені Українського національного гріду вступила до колаборації NorduGrid, яка передбачає об'єднання можливостей національних грид-мереж. Підписано також меморандум про взаєморозуміння з Європейською грид-інфраструктурою, який передбачає взаємодію на технічному рівні національного гріду (а це 8 установ НАН України та 3 університети) зі згаданою інфраструктурою.

Інший приклад. У рамках головування України в Центральноевропейській ініціативі за участю НАН України було проведено низку переговорів щодо набуття нашою державою членства в Міжнародному центрі генної інженерії і біотехнології (ICGEB). Базовою установою для здійснення цієї співпраці було визначено Інститут харчової біотехнології та геноміки НАН України. Вже сьогодні цей інститут постановою Кабінету Міністрів України затверджено як установу, уповноважену на виконання функцій науково-методологічного центру з питань випробувань генетично модифікованих організмів. Його включено до Європейської мережі ГМ-тестувальних лабораторій.

Серед важливих міжнародних проектів хотілося б згадати також спільну роботу, яка здійснюється колективом кількох академічних інститутів з партнерами з Міжнародного інституту прикладного системного аналізу. Проект, в основі якого лежить моделювання управління безпечним використанням продовольчих, водних і енергетичних ресурсів, є продовженням тривалої співпраці з цією відомою установою. Отримані результати вже використовують для розроблення стратегічних документів розвитку нашої держави, зокрема

проектів національних програм з розвитку сільського господарства, енергоефективності, адаптації до змін клімату.

Про успішне просування вчених Академії до все більш повної участі в дослідженнях міжнародних організацій у сфері фізики високих енергій та ядерної фізики я вже розповів раніше.

— Борисе Євгеновичу, як відомо, розроблено і вже схвалено Концепцію, яка визначає основні засади розвитку діяльності Академії на найближчі 10 років. Чи могли б Ви більш детально розповісти про неї?

— Передусім слід зазначити, що робота з удосконалення діяльності НАН України проводиться постійно. Наука безумовно повинна відповідати на сучасні виклики, що постають нині перед суспільством і державою.

У квітні минулого року на сесії Загальних зборів НАН України було прийнято рішення про розроблення Концепції розвитку Академії на 2014—2023 роки. Після тривалої роботи проект Концепції був підготовлений. Він пройшов громадське обговорення. Було враховано пропозиції наукової громадськості. І в грудні минулого року Концепцію схвалено на засіданні Президії НАН України. Також наприкінці грудня НАН України провела пресконференцію, на якій було оприлюднено основні положення документа.

Якщо спробувати коротко окреслити основну суть перспективних змін, то можна сказати, що це — вдосконалення і розвиток, але без руйнування перевірених часом традицій і здобутків. Академічна система організації науки за 95 років існування Академії засвідчила свою високу ефективність. Ці слова підтверджені науковими результатами світового рівня. Така система дає змогу започатковувати й розвивати потужні наукові школи, забезпечувати високий рівень досліджень, швидко організувати міждисциплінарні дослідження комплексних фундаментальних і науково-технічних проблем. Також серед її переваг — можливість здійснювати незалежну й обґрунтовану наукову експертизу, готувати наукові кадри високої кваліфікації.

На сьогодні Національна академія наук фактично залишається єдиною організаційною структурою в Україні, яка має повний цикл функціональних можливостей у науковій та науково-технічній сферах. Тому перед ученими, державою і суспільством загалом стоїть важливе завдання — збереження і розвиток цих можливостей.

Хочу сказати, що національні академії наук є величезним культурним і науковим надбанням. Саме тому події, пов'язані з реформуванням Російської академії наук, викликали значне занепокоєння наукової громадськості. Я не раз висловлював переконання, що РАН — одна з найкращих академії наук у світі. Тому для мене, як дійсного члена РАН, це стало великим потрясінням. Переконаний, що в цей нелегкий час ученим потрібно докласти всіх зусиль для того, щоб відстояти академічні свободи і зберегти фундаментальну науку в Росії.

Повертаючись до питання Концепції розвитку НАН України, зазначу, що ми прагнемо збільшити внесок Академії в розвиток економіки, соціальної і культурної сфер, держави в цілому. Щоб досягти цього, потрібно вирішити низку завдань. Це і забезпечення високого рівня досліджень, і необхідність активізації розробок, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, і створення ефективної інноваційної інфраструктури. Тут важливе значення має поліпшення матеріально-технічного та інформаційного забезпечення досліджень.

Зазначу, що установи Академії мають високі експертно-аналітичні можливості підготовки матеріалів для органів державної влади. Саме тому ми прагнемо поглибити співпрацю з державними структурами і посісти місце головної організації країни в галузі наукової експертизи та наукового прогнозування.

Плануються заходи з розвитку конкурсних і програмно-цілевих засад організації науководослідних робіт, посилення конкурентності при фінансуванні досліджень, поглиблення міжнародного наукового співробітництва. Значну увагу в Концепції приділено також питанням зміцнення кадрового потенціалу, оптимізації структури Академії, інтеграції науки й освіти тощо.

Заходи, визначені Концепцією, планується здійснювати переважно за рахунок внутрішніх ресурсів і можливостей Академії. Однак не слід приховувати, що значна частина заходів потребує підтримки з боку держави. Адже, як я вже пояснював, саме від державної політики у науковій сфері залежить вирішення цілого комплексу проблем.

Схваливши Концепцію розвитку НАН України на наступні десять років, маємо сподівання, що реалізація Концепції сприятиме посиленню творчого потенціалу Академії, зміцненню її позицій як провідного наукового центру, збільшенню її внеску в забезпечення інноваційного розвитку нашої країни.

*Розмову вела співробітниця прес-служби
НАН України Тетяна КУЗЬМЕНКО*